

Irskem, Islandiji in Poljskem ter v Sloveniji in Veliki Britaniji). Sledila je razprava, v kateri so razpravljavci ugotovili, da: 1) je razumevanje skupnih zemljišč in skupnega (angleško *commons*) ohlapno in se od države do države razlikuje ter 2) so podatki o tovrstnih zemljiščih zelo pomanjkljivi. V pripravi sta dva znanstvena prispevka, ki bosta podala prvo oceno stanja skupnih zemljišč po Evropi ter predstavila podobnosti, raznolikosti in tipologijo skupnih zemljišč po posameznih državah.

Več o dogodku si lahko preberete na spletni strani: <https://www.santannapisa.it/it/event/territories-commons-europe-first-exchange-data-typologies-and-relevance>, celoten dogodek pa je bil tudi posnet in si ga lahko ogledate na spletni strani: <https://www.youtube.com/watch?v=MJ9XFPEhb1I>.

Mateja Šmid Hribar

Raziskovalne igralnice na ZRC SAZU

Ljubljana, 5. 7. 2021

Poleti 2021 so bile na Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) že sedemnajstič organizirane in uspešno izvedene raziskovalne igralnice z naslovom *Igrajmo se znanost*. V preteklih letih se je potrdila domneva, da se želijo otroci skozi igro predvsem sprostiti, medsebojno spoznavati in družiti, vsekakor pa tudi kaj novega videti in naučiti. Zato je bilo tudi letos organiziranih veliko tematsko raznovrstnih igralnic, ki so jih vodili člani posameznih raziskovalnih inštitutov ZRC SAZU, kakor tudi zunanji sodelavci. Že vsa leta doslej jih oblikuje in koordinira Center za predstavitvene dejavnosti ZRC SAZU pod vodstvom Brede Čebulj Sajko. Delavnice, namenjene otrokom starim od 7 do 14 let, so bile razdeljene na različne poljudnoznanstvene vsebine. Potekale so dva tedna. Vsak teden je bil oblikovan za eno skupino, v kateri je sodelovalo do 14 otrok. Sodelujoči inštituti in ostali zunanji izvajalci so organizirali svoj tematski dan. Središče igralniškega dogajanja je bila Prešernova dvorana SAZU, glede na temo in program pa so otroci uporabljali in obiskali še druge prostore ter kraje.

Geografski dan smo vodili Primož Gašperič in Špela Čonč z ZRC SAZU Geografskega inštituta Antona Melika ter študentki Ajda Martinčič in Tanita Fon Tušar. Tematika letošnje geografske igralnice je bila raziskovanje mestnih vodnih zemljišč, ki jih je, glede na potrebe in želje meščanov, ustvaril ali preoblikoval človek v različnih obdobjih razvoja mesta Ljubljana. Igralnico smo zato poimenovali »Pomen voda v mestu«. Zasnovana je bila na terenskem delu in raziskovanju hidroloških pojavov ter njihovih značilnosti na izbranih območjih mesta Ljubljana, kjer so ti pojavi prisotni. Za izvedbo programa smo izbrali naslednje lokacije: ribnik ob Tivolski čolnarni in preoblikovani strugi potokov Glinščice ter Gradaščice.

Po uvodni predstavitvi poteka igralnice, smo se drug drugemu na kratko predstavili, voditelji pa seznanili otroke s potekom geografskega dne. Skupino so sestavljala štiri dekleta in sedem fantov, v starostnem razponu med 7 in 13 let. Iz Prešernove dvorane smo se peš odpravili proti prvi točki, kjer so se mladi geografi morali najprej »najti« oziroma orientirati v prostoru. Pomagali smo si z zemljevidom Slovenije in Ljubljane. Ob tem smo mladim raziskovalcem predstavili kartografske značilnosti prikaza površinskih vodnih pojavov ter drugih kartografskih elementov na zemljevidu. Sledilo je nekaj zanimivosti o pomenu voda ter živalstvu in rastlinstvu v in ob njej. Razdelili smo se v tri delovne skupine. Vsaka od skupin je prejela prazen plakat ter posebno tematsko »vodno« mapo z delom načrta mesta Ljubljane in terenskimi listi.

Prva točka pri ribniku ob Tivolski čolnarni (slika 1) je zanimiv primer »stoječe mestne vode«. Spoznavanje mestnih vod je potekalo s pomočjo vprašanj na vnaprej pripravljenih delovnih listih. Značilnosti vode smo določali tako, da smo izbrali ustrezno dostopno merilno mesto, kjer smo določili globino, barvo in vonj vode, izmerili temperaturo zraka in vode ter s pH lističi določili njeno kislost oziroma bazičnost. Rezultate smo skupaj vpisali v delovni list.

SPELA ČOČIČ

Slika 1: Seznanitev z načinom raziskovalnega dela pri ribniku v Tivoliju.

PRIMOŽ GAŠPERIČ

Slika 2: Merjenje hitrosti vode pod mostom čez Glinščico.

PRIMOŽ GASPERČ

Slika 3: Iskanje primernega prostora za raziskovalno točko pri sotočju Gradašnice in Glinščice.

PRIMOŽ GASPERČ

Slika 4: »Preračunavam« oziroma beleženje in obdelava podatkov pri sotočju Gradašnice in Glinščice.

Po izpolnitvi vseh delovnih obveznosti prvega vzorčnega območja, smo se odpravili do druge raziskovalne točke, ki se je bila ob potoku Glinščica, v bližini živalskega vrta. Tam smo poleg drugih nalog izmerili tudi hitrost vode, ki smo jo merili na preprost način (slika 2). Izmerili in označili smo razdaljo med dvema točkama, v vodo spustili vejico, list ali kaj podobnega ter merili čas, ki so ga omenjeni »plovci« potrebovali od ene do druge točke. S pomočjo dobljenih podatkov smo izračunali hitrost vode v potoku. Rezultate smo pretvorili in primerjali med seboj (slika 4) ter ugotovili, da je bila hitrost Glinščice približno 1,3 km/h, kar je počasneje od povprečne hitrosti hoje odraslega človeka, ki je 5 km/h.

Zaradi dežja v noči pred delavnico se je višina potoka Glinščica nekoliko dvignila, kar je onemogočilo nadaljevanje poti po umetno preoblikovani betonski strugi njenega spodnjega toka, ki se vije med pozidanimi zemljišči Viča. Pot smo zato nadaljevali ob strugi in po bližnjih ulicah do sotočja potokov Glinščica in Gradaščica. Zaradi višjega vodostaja smo si zadnjo točko izbrali tik pred sotočjem (slika 3). Otroci so večji del meritev na potoku opravili popolnoma samostojno. Tudi tu je bila izmerjena hitrost vode nižja od povprečne hoje odraslega človeka. Ko so vse podatke zapisali v delovni list, smo zbrali še zadnje gradivo za izdelavo plakata. Nato smo pospravili vso opremo, se dvignili iz struge ter skupaj odšli peš do našega izhodišča v središču mesta.

Plakat so otroci dokončali po kosilu v Prešernovi dvorani SAZU. Gradivo zanj je nastajalo sproti. Z risanjem, pisanjem in lepljenjem so zapolnili prazne prostore tako, da je dobil pečat posamezne skupine z najpomembnejšimi elementi raziskovalne poti. Izdelani plakat je predstavljal glavni rezultat delavnic, saj je prikazoval izmerjene in ugotovljene rezultate raziskovalnega dela o vodah, s katerimi smo se srečali na poti.

Temo letošnje geografske delavnice smo izbrali predvsem v želji po izogibu morebitnih virusnih težav, saj se je v celoti odvijala zunaj v naravi. Izvedli smo jo le enkrat v juliju. V skupini je bilo enajst otrok, kar je omogočalo prijetno individualno delo ter manj časovnih skrbi. Zaradi spremenljive vremenske napovedi in hidroloških razmer, smo imeli sicer pripravljenih več poti, med katerimi pa žal nismo mogli izvesti različice poti s pohodom po strugi Glinščice. Otroci so brez omembe vrednih zadržkov in nasprotovanj sodelovali na raziskovalnih točkah ter prehodili zastavljeno pot.

Primož Gašperič

22. Geografski raziskovalni tabor: Sobivanje človeka in velikih zveri na Kočevskem Kočevje, 15. 7. 2021

Julija je na Kočevskem po triletnem premoru potekal 22. Geografski raziskovalni tabor, ki ga organizira Društvo mladih geografov Slovenije. Na devetdnevnem taboru s podnaslovom »Inovativnost v objemu gozdov«, so bili udeleženci tabora razdeljeni v pet skupin oziroma delavnic – (1) Sobivanje človeka in velikih zveri na Kočevskem, (2) Vpliv geomorfoloških značilnosti na razporejenost poselitve v Kočevskem rogu, (3) Mestni toplotni otok Kočevje, (4) Dnevna mobilnost prebivalcev občine Kočevje in (5) Velikopovršinske motnje gozda. Vsaka skupina se je v času celotnega tabora ukvarjala s svojo tematiko, jo spoznavala, preučevala, pisala strokovne članke na temo in opravljala terensko delo. Izsledki in ugotovitve skupin bodo objavljeni v zborniku 22. Geografskega tabora 2021, ki bo predvidoma izšel do konca leta 2021.

V četrtek, 15. 7. 2021, smo se udeležencem tabora pridružili Špela Čonč (ZRC SAZU Geografski inštitut Antona Melika in društvo Dinaricum), Rudi Kraševc, Živa Hanc in Aleksander Trajbarič (društvo Dinaricum) ter dan preživeli s skupino, ki se je ukvarjala s tematiko Sobivanja človeka in velikih zveri na Kočevskem. V dopoldanskih urah sva Špela Čonč in Rudi Kraševc izvedla predavanja na temo velikih zveri, ki bivajo pri nas. Sama sem udeležencem bolj podrobno predstavila ekologijo, zgodovino, spremljanje, današnje stanje populacije risa v Sloveniji in podrobneje na Kočevskem, pa tudi temo, ki jo preučujem v okviru svoje doktorske disertacije – povezavo med gibanjem risa in reliefnimi oblikami. Rudi Kraševc pa je predstavil ekologijo in današnje stanje populacij drugih dveh vrst, volka in